

Skuteczne odstawienie nilotynibu po nietolerancji terapii imatynibem

Successful nilotinib cessation after imatinib therapy intolerance

Joanna Wąclaw, Tomasz Sacha

Klinika Hematologii Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

Streszczenie

Wobec wysokiej skuteczności terapii przewlekłej białaczki szpikowej (CML) w fazie przewlekłej inhibitorami kinaz tyrozynowych (TKI) w ostatnich latach coraz istotniejszym celem terapeutycznym staje się zapewnienie pacjentom wysokiej jakości życia, dzięki ograniczeniu toksyczności leczenia, a optymalnie — uzyskaniu remisji wolnej od leczenia (TFR). Można go osiągnąć poprzez efektywne zarządzanie działaniami niepożądanymi TKI oraz próbę zaprzestania leczenia u chorych, którzy osiągnęli stabilną DMR. Poniżej przedstawiono opis przypadku pacjentki z CML, u której z powodu licznych działań niepożądanych terapii imatynibem wdrożono nilotynib. Mimo bardzo dobrej subiektywnej tolerancji w przebiegu leczenia obserwowano hiperlipidemię i hiperglikemię. Ze względu na utrzymującą się stabilną DMR po kilku latach nilotynib odstawiono. Blisko rok od tego momentu pacjentka pozostaje w TFR.

Słowa kluczowe: CML, TKI, nilotynib, remisja wolna od leczenia

Hematologia 2020; 11, supl. A: A13–A16

Abstract

Taking into consideration the high efficacy of tyrosine kinase inhibitors (TKI) in the therapy of chronic myelogenous leukemia (CML) in the chronic phase, high quality of patients life is becoming a more and more important therapeutic goal reachable by limiting treatment toxicity and, optimally, obtaining treatment-free remission (TFR). This can be achieved by effective management TKIs side effects and ultimately by stopping TKI in patients who achieved a deep molecular response (DMR). Here, we present a patient with CML, who was switched to nilotinib due to imatinib intolerance. Despite very good subjective nilotinib tolerance, hyperlipidemia and hyperglycemia occurred. After a few years of sustained DMR nilotinib was discontinued. Almost one year since this decision, the patient has remained in the TFR.

Key words: CML, TKI, nilotinib, treatment-free remission

Hematologia 2020; 11, supl. A: A13–A16

Opis przypadku

Kobieta w wieku 52 lat została skierowana do poradni hematologicznej w 2004 roku po ba-

daniu morfologii krwi obwodowej wykonanym rutynowo w ramach badań okresowych. W badaniu stwierdzono: liczbę krwinek czerwonych (RBC, *red blood count*) $3,71 \times 10^6/\mu\text{l}$, stężenie

Adres do korespondencji: Joanna Wąclaw, Klinika Hematologii, Collegium Medicum, Uniwersytet Jagielloński, ul. Kopernika 17, 31–501 Kraków, tel. + 48 12 424 76 00, faks + 48 12 424 74 26, e-mail: joanna.waclaw89@gmail.com

hemoglobiny (Hb) 11,0 g/dl, odsetek hematokrytu (Hct, *hematocrit*) 34,6%, liczbę krwinek białych (WBC, *white blood count*) $31\,500 \times 10^3/\mu\text{l}$, liczbę płytek krwi (PLT, *platelets*) $650\,000 \times 10^3/\mu\text{l}$, a w rozmazie: brak blastów i promielocytów, 3% mielocytów, 2% metamielocytów, 5% pałek, 70% segmentów, 2% eozynofiliów, brak bazofilów, 9% limfocytów, brak monocytów. Pacjentka uprzednio była leczona z powodu przewlekłej obturacyjnej choroby płuc i choroby zwyrodnieniowej stawów, a także pozostawała pod obserwacją kardiologiczną z powodu zespołu Lowna-Ganonga-Levine'a. W badaniu przedmiotowym nie stwierdzono hepatosplenomegalii. W badaniu molekularnym (reakcji łańcuchowej polimerazy z odwrotną transkryptazą [RT-PCR, *reverse transcription polymerase chain reaction*]) wykryto transkrypt genu *BCR-ABL1* — typ b2a2, natomiast w badaniu cytogenetycznym stwierdzono obecność chromosomu *Philadelphia* (Ph) bez dodatkowych aberracji we wszystkich analizowanych metafazach. Odsetek blastów w badaniu cytologicznym szpiku wynosił 7,2%. Na podstawie wyników wyżej wymienionych badań rozpoznano przewlekłą białaczkę szpikową (CML, *chronic myelogenous leukemia*) w fazie przewlekłej (CP, *chronic phase*). Wskaźniki Sokala, Hasforda oraz ELTS były niskie. U pacjentki rozpoczęto leczenie interferonem alfa w dawce 3 MU/dobę 3 razy/tydzień. Po ponad 2 latach terapii osiągnięto jedynie częściową odpowiedź cytogenetyczną (PCyR, *partial cytogenetic response*) (16% metafaz Ph+). W związku z tym u chorej w październiku 2006 roku wdrożono terapię inhibitorem kinaz tyrozynowych (TKI, *tyrosine kinase inhibitor*) — imatynibem w dawce 400 mg/dobę. Od momentu jej rozpoczęcia pacjentka skarżyła się na nawracające dolegliwości bólowe jamy brzusznej. Nasiliły się dolegliwości bólowe w układzie kostno-stawowym (pacjentka zgłaszała je już wcześniej w przebiegu wielostawowej choroby zwyrodnieniowej). Ponadto występowały skurcze mięśni oraz obrzęki wokół oczu. Po 6 miesiącach terapii uzyskano całkowitą odpowiedź cytogenetyczną częściową odpowiedź cytogenetyczną (CCyR, *complete cytogenetic response*), a po roku głęboką odpowiedź molekularną (DMR, *deep molecular response*) (poziom transkryptu *bcr-abl* w badaniu RQ-PCR 0,001% [IS]), co stanowi optymalną odpowiedź na leczenie według kryteriów ELN (*European LeukemiaNet*). Od 2009 roku w kolejnych, wykonywanych regularnie kontrolnych badaniach molekularnych transkrypt genu *BCR-ABL1* pozostawał niewykrywalny. Mimo optymalnej odpowiedzi na leczenie i kilkuletnie-

go już okresu terapii utrzymywały się działania niepożądane imatynibu. Szczególnie dotkliwe dla pacjentki były bóle jamy brzusznej i występująca okresowo biegunka oraz silne skurcze mięśni. Przeprowadzona diagnostyka przewodu pokarmowego (gastro- i kolonoskopia, ultrasonografia [USG] jamy brzusznej, badania mikrobiologiczne) pozwoliły wykluczyć inne przyczyny zgłaszanych objawów. Pacjentka regularnie musiała sięgać z ich powodu po leki przeciwbólowe i rozkurczowe. Skurcze mięśni nie ustępowały mimo suplementacji preparatów wapnia, magnezu i potasu. Wobec istotnego pogorszenia jakości życia przez działania niepożądane terapii zdecydowano o zmianie TKI. Biorąc pod uwagę profil tolerancji oraz chorób współistniejących, w marcu 2013 roku wdrożono nilotynib w dawce 2 razy 300 mg/dobę. Pacjentka dobrze tolerowała lek; ustąpiły dolegliwości z zakresu przewodu pokarmowego oraz skurcze mięśni. Zmniejszyły się bóle kostno-stawowe. W kontrolnych badaniach molekularnych transkrypt genu *BCR-ABL1* pozostawał niewykrywalny. W 2015 roku u pacjentki rozpoznano hipercholesterolemię, a w 2016 roku nieprawidłową glikemię na czczo. Włączono leczenie rosuwastatyną. Ze względu na niekorzystny wpływ nilotynibu na metabolizm glukozy oraz lipidów zalecono dalsze zmniejszenie dawki TKI do 2 razy 200 mg/dobę. W październiku 2019 roku, po omówieniu z pacjentką potencjalnych korzyści i ograniczeń wynikających z tego rozwiązania, po 13 latach terapii TKI, w tym 6 nilotynibem i 12 latach utrzymującej się DMR, podjęto decyzję o odstawieniu nilotynibu. W regularnie wykonywanych kontrolnych badaniach RQ-PCR (ostatni test w lipcu 2020 r.) transkrypt *bcr-abl* pozostaje niewykrywalny. Pacjentka czuje się dobrze, nie zgłasza objawów związanych z zespołem odstawienia TKI.

Dyskusja

W związku z wysoką skutecznością terapii CML CP za pomocą TKI w ostatnich latach następuje zmiana paradygmatu celów terapeutycznych w tej grupie chorych. Coraz istotniejsze staje się zapewnienie pacjentom wysokiej jakości życia dzięki minimalizowaniu toksyczności leczenia, a optymalnie — uzyskaniu remisji wolnej od leczenia (TFR, *treatment-free remission*). Imatynib został zarejestrowany w leczeniu CML w pierwszej linii na podstawie wyników badania IRIS. Rezultaty blisko 11-letniego okresu obserwacji pacjentów w tym badaniu potwierdzają nie tylko wysoką skuteczność tego leku (w grupie chorych po 10 latach obserwacji

uzyskano 93,1% większych odpowiedzi molekularnych [MMR, *major molecular response*], całkowite przeżycie [OS, *overall survival*] wynosiło 83,3%), ale również dobrą tolerancję i brak późnych działań niepożądanych [1]. W rekomendacjach ELN z 2020 roku nie zaleca się stosowania w pierwszej linii dazatynibu u pacjentów z przewlekłymi chorobami układu oddechowego, a nilotynibu w przypadku chorób naczyń na podłożu miażdżycy. Nie istnieją bezwzględne przeciwwskazania do terapii imatynibem [2]. Do najczęstszych działań niepożądanych imatynibu należą: retencja płynów, dolegliwości z zakresu przewodu pokarmowego, skurcze mięśni, bóle stawów, wysypka i zmęczenie. Objawy te są zazwyczaj najbardziej nasilone na początku terapii i z czasem ulegają zmniejszeniu. Często ustępują po krótkiej przerwie w stosowaniu leku. Jednakże u około kilkunastu procent pacjentów działania niepożądane imatynibu mogą być na tyle nasilone (3.–4. stopień wg CTCAE [*Common Terminology Criteria for Adverse Events*]), że wymagają one zmiany TKI. Do najczęstszych działań niepożądanych imatynibu z zakresu przewodu pokarmowego należą nudności, biegunka, bóle brzucha oraz wymioty. Rzadziej obserwuje się dyspepsję i zaparcie. Aby złagodzić nudności i wymioty, zaleca się przyjmowanie imatynibu z największym posiłkiem w ciągu dnia. W przypadkach gdy stopień nasilenia objawów jest większy, włącza się leki przeciwwymiotne i przeciwbiegunkowe. Ważne jest, aby wykluczyć inne przyczyny obserwowanych objawów. Skurcze mięśni w 3.–4. stopniu nasilenia występują u mniej niż 2% pacjentów. Jednakże mogą być objawem znacznie pogarszającym jakość życia chorych. W przypadku ich występowania należy sprawdzić stężenie elektrolitów i w razie potrzeby zalecić ich suplementację. Niektórzy pacjenci odczuwają poprawę po spożyciu napojów zawierających chininę [3, 4]. W badaniu służącym porównaniu stosowania imatynibu i nilotynibu w pierwszej linii leczenia CML, wśród chorych z wyjściowo prawidłowym stężeniem glukozy, w ciągu 3 lat cukrzyca rozwinęła się u 20,1% w porównaniu z 8,9% pacjentów leczonych odpowiednio nilotynibem i imatynibem. Jednak tylko mniej niż 2% chorych wymagało włączenia leczenia przeciw cukrzycowego [5]. Stężenia glukozy i lipidów powinny być starannie monitorowane w trakcie terapii nilotynibem. W przypadku hiperglikemii znacznego stopnia lub cukrzycy należy w porozumieniu z diabetologiem rozpocząć adekwatne leczenie. W przypadku stwierdzenia istotnej klinicznie hipercholesterolemii należy rozważyć leczenie statyną [4]. Możliwość uzyskania TFR w grupie pacjentów, którzy osiągnęli DMR definiowaną jako przynajmniej

MR⁴ (poziom transkryptu bcr-abl między 0,01 a 0,0032% [IS]), od kilku lat pozostaje przedmiotem wielu badań. W pierwszym z nich (STIM1, *Stop Imatinib*) wśród 100 obserwowanych pacjentów, u których odstawiono imatynib po osiągnięciu trwającej dłużej niż 2 lata MR^{4,5} (poziom transkryptu bcr-abl ≤ 0,0032% [IS]), skumulowany odsetek nawrotów molekularnych po 50-miesięcznym średnim okresie obserwacji utrzymuje się na poziomie 60%. Do prawie wszystkich nawrotów doszło w ciągu 7 miesięcy od odstawienia leku [6]. W badaniu STOP 2G-TKI odstawiano dazatynib lub nilotynib, które były stosowane w pierwszej lub kolejnych liniach leczenia u chorych leczonych co najmniej przez 3 lata z osiągnięciem MR^{4,5} trwającej przynajmniej 2 lata. Wśród 60 chorych obserwowanych przez średni okres 47 miesięcy skumulowany odsetek nawrotów molekularnych po 12 i 48 miesiącach wynosił odpowiednio 35% i 44,76% [7]. W rekomendacjach ELN z 2020 roku za optymalne uznaje się zaprzestanie leczenia (poza badaniami klinicznymi) po minimum 5 latach terapii TKI, jeśli MR⁴ utrzymuje się dłużej niż przez 3 lata lub MR^{4,5} przez ponad 2 lata. W rekomendacjach tych podkreśla się konieczność częstego monitorowania (co miesiąc w pierwszym półroczu, co 2 miesiące w drugim półroczu i następnie co 3 miesiące) poziomu transkryptu genu *BCR-ABL1* u pacjentów po odstawieniu TKI w certyfikowanym laboratorium [2]. W ramach aktualnie obowiązującego w Polsce programu terapeutycznego leczenia CML nilotynib można odstawić u chorych leczonych tym lekiem przez co najmniej 3 lata, u których DMR na poziomie przynajmniej MR⁴ utrzymuje się przez minimum jeden rok bezpośrednio przed odstawieniem. Taką decyzję należy zawsze podejmować wspólnie z pacjentem, biorąc pod uwagę potencjalne korzyści (TFR w 40–50% przypadków) i ograniczenia (konieczność częstego monitorowania poziomu transkryptu, ryzyko zespołu odstawienia, możliwy nawrót molekularny).

Konflikt interesów

Joanna Wąclaw: konsultacje i honoraria od firm: Novartis, Angelini, Pfizer. Tomasz Sacha: konsultacje i honoraria od firm: Novartis, BMS, Angelini, Pfizer.

Piśmiennictwo

1. Hochhaus A, Larson RA, Guilhot F, et al. IRIS Investigators. Long-term outcomes of imatinib treatment for chronic myeloid leukemia. *N Engl J Med*. 2017; 376(10): 917–927, doi: [10.1056/NEJMoa1609324](https://doi.org/10.1056/NEJMoa1609324), indexed in Pubmed: 28273028.

2. Hochhaus A, Baccarani M, Silver RT, et al. European Leukemia-Net 2020 recommendations for treating chronic myeloid leukemia. *Leukemia*. 2020; 34(4): 966–984, doi: [10.1038/s41375-020-0776-2](https://doi.org/10.1038/s41375-020-0776-2), indexed in Pubmed: [32127639](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32127639/).
3. Common Terminology Criteria for Adverse Events (CTCAE). Version 5.0 Published: November 27, 2017. https://ctep.cancer.gov/protocolDevelopment/electronic_applications/docs/CTCAE_v5_Quick_Reference_8.5x11.pdf (September 20, 2020).
4. Steegmann JL, Baccarani M, Breccia M, et al. European LeukemiaNet recommendations for the management and avoidance of adverse events of treatment in chronic myeloid leukaemia. *Leukemia*. 2016; 30(8): 1648–1671, doi: [10.1038/leu.2016.104](https://doi.org/10.1038/leu.2016.104), indexed in Pubmed: [27121688](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27121688/).
5. Rea D, Gautier JF, Breccia M, et al. Incidence of hyperglycemia by 3 years in patients (Pts) with newly diagnosed chronic myeloid leukemia in chronic phase (CML-CP) treated with nilotinib (NIL) or imatinib (IM) in ENEStnd. *Blood*. 2012; 120: 1686.
6. Etienne G, Guilhot J, Rea D, et al. Long-term follow-up of the French stop imatinib (STIM1) study in patients with chronic myeloid leukemia. *J Clin Oncol*. 2017; 35(3): 298–305, doi: [10.1200/JCO.2016.68.2914](https://doi.org/10.1200/JCO.2016.68.2914), indexed in Pubmed: [28095277](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28095277/).
7. Rea D, Nicolini FE, Tulliez M, et al. France Intergroupe des Leucémies Myéloïdes Chroniques. Discontinuation of dasatinib or nilotinib in chronic myeloid leukemia: interim analysis of the STOP 2G-TKI study. *Blood*. 2017; 129(7): 846–854, doi: [10.1182/blood-2016-09-742205](https://doi.org/10.1182/blood-2016-09-742205), indexed in Pubmed: [27932374](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27932374/).